

Кочубей О.В, *студент*; СумДУ, гр. ЕЛ-23

Найважче у шахах – це обмірковування у пошуках найсильнішого ходу при строгому контролі часу. Наші думки у будь-якому міркуванні повинні бути пов’язані між собою, витікати одне із одного, обґрунтовувати одна другу. Без цього критерію неможливо проаналізувати варіанти у науково побудованій шаховій грі.

Варіанти, які розраховуються, допускають зручне графічне представлення у вигляді дерева розрахунку.

Процес побудови дерева розрахунку нескладний і в докладних пояснень не потребує. Зображене дерево (рис. 1), є результатом комп'ютерного аналізу партії Убивала – Псахис, Сочі 1984 рік. Кожна гілка дерева відповідає одному з варіантів, які проводилися в аналізі. Порядок проходження гілок варіантів не має істотного значення; ніщо не перешкоджало, наприклад, помістити в ліву частину дерева варіанти, що впливають з розгляду ходу-кандидата 26...g6. Гілки дерева закінчуються приблизною комп'ютерною оцінкою, що дана в числовому вираженні.

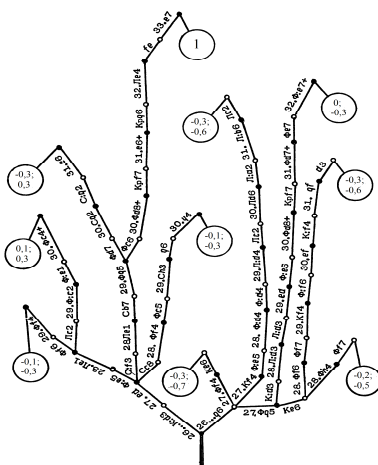

Рис. 1. Шахове дерево

Як же слід продовжувати чорним та білим? Щоб знайти відповідь на це питання, згадаємо співвідношення інтегральної активності.

Було виведено основне співвідношення інтегральної активності:

$$D=A(b)-A(n)$$

де D - різниця активності, $A(b)$ - інтегральна активність білих фігур, $A(n)$ - інтегральна активність чорних фігур.

Якщо тепер виявиться, що інтегральна активність білих вище, тобто $A(b) > A(n)$, або, що те ж саме, $D > 0$, то їхня позиція заслуговує переваги. Якщо, навпаки, $A(n) > A(b)$, або $D < 0$, то перевага на стороні чорних.

Домогтися вигідної різниці в активності D можна двома шляхами: нарощуючи активність своїх фігур $A(n)$ або обмежуючи активність суперника $A(b)$. У партії Псахис намагався реалізувати переважно перший шлях, але така вже зустрілася позиція, що сили білих активізувалися не менш швидко; тобто із зростанням $A(n)$ зростало $A(b)$, та так, що різниця в активності змінювалася швидше на користь білих.

Використовуючи графік, зручно сформулювати наступні загальні вимоги до дерева розрахунку:

1. Кожен варіант має обов'язково завершуватися оцінкою позиції, інакше ми не зможемо дати певної оцінки ходу-канату в цілому.
2. При розрахунку кожен варіант має розглядатися тільки один-два рази. Це кращий вихід від втоми і браку часу.
3. Щоб гілки дерева не утворювали багато варіантів. Число варіантів, що включаються до розгляду і глибина розрахунку повинні бути мінімальними. Як тільки виникне позиція, більш-менш зрозуміла для оцінки, рахунок повинен бути припинений.

Із цього випливає, що розрахунок варіантів є одним з найбільш важких елементів шахової гри.

Керівник: Білоус О.А., доцент